

Co má umět předškolák

Čtení a psaní je základním pilířem pro jakékoliv další vědění. Učení se děje skrze jazyk, který dítě musí perfektně ovládat v mluvené podobě. Pokud to tak není, těžko se ho může naučit správně číst nebo psát. Co tedy zajistí dítěti perfektní ovládání mluvené řeči a hladký nástup do školy?

Tuto otázku jsem si kladla opakovaně nejen u svých klientů, ale také u svých vlastních dětí. A zkušenost terapeuta i rodiče mi opakovaně potvrdila, že na tuto otázku existuje jednoduchá odpověď. Než se k ní ale dostaneme, musíme si uvědomit, jaké nároky jsou na dítě kladeny v první třídě.

V prvních měsících školní docházky čeká na školáka nejtěžší úkol – nejen seznámit se s písmenky, ale navíc ještě se je naučit kombinovat do slabik, slov a vět. Prvňáček tedy musí mít především perfektně rozvinuté zrakové a sluchové vnímání, aby tento nápor nových informací vstřebal.

V předškolním věku má mnoho dětí špatnou výslovnost – není to ale hlavní kritérium, kvůli kterému by dítě mělo dostat odklad. Nevadí, když dítě písmenko vysloví chybně. Rodič i učitel snadno pozná, zda dítě ve čtení chybí proto, že písmenko nerozliší zrakem nebo proto, že ho neumí vyslovit.

Chyba ve výslovnosti

Stačí se dítěte zeptat: „Kde je R a kde je L?“ Pokud dítě ukáže na správné písmeno, chyba je pouze ve výslovnosti, ne ve sluchovém vnímání.

Také schopnost sluchového rozlišování dvou hlásek můžeme snadno otestovat otázkou, jestli dítěti R a L zní stejně. Pokud odpoví kladně, jeho sluchové rozlišování je oslabené.

Chyba na úrovni zrakového rozlišování

Naopak pokud obě hlásky sluchem rozeznat umí, chyba při přečtení je na bázi zrakového rozlišení. **Při chybě ve zrakovém vnímání musí paní učitelka dítě cíleně podporovat v rozvoji předčtenářských zrakových dovedností.**

Co tedy musí umět předškolák, aby při čtení a psaní uspěl?

V průběhu předškolního roku se věnuje nejvíce času zrakovému vnímání, úchopu tužky a grafomotorickým dovednostem. K tomu najdete spoustu materiálu v knihkupectvích i na internetu. Je to dobře.

Na jednu zásadní věc se ale často zapomíná. A tím je právě sluchové vnímání. Je velká škoda, že k jeho procvičování mnoho pomůcek nenajdete. Sluchové vnímání je totiž základní stavební kámen nejen správné formy mluvené řeči, tedy výslovnosti, ale i základním předpokladem pro úspěšné osvojení psané formy jazyka, tedy [čtení a psaní](#). Vyzrálé sluchové vnímání je klíčovou dovedností dítěte předškolního věku. Pokud dítě umí sluchem rozlišit hlásky ve slově, tak mu čtení i psaní půjde snadno.

Jak sluchové vnímání ovlivňuje správné čtení?

Pokud chce dítě slovo HAD přečíst, začne s jednotlivými písmeny. Ty musí nejprve poznat zrakem a spojit je se správným zvukem. Jednotlivá přečtená písmenka musí dítě umět spojit dohromady, a to pomocí sluchu. Slyší H-A-D a musí vědět, že dohromady je tato kombinace hlásek přesně v tomto pořadí – HAD. Musí si písmenka zapamatovat (sluchová paměť) a spojit je dohromady ve smysluplné slovo (sluchová syntéza).

A to jsme teprve ve fázi čtení slov. Poté přichází na řadu věty. Tady dítě musí navíc zapamatovat dvě a více přečtených slov a spojit je opět dohromady, aby mu věta dávala smysl a pochopilo ji. Není to jednoduché, že? A teď si představte, jak to vypadá při čtení delších textů. Pokud si je dítě nepamatuje, je potřeba hledat příčinu ve sluchové paměti.

Jak sluchové vnímání ovlivňuje správné psaní?

Při psaní se samozřejmě dítě musí naučit nejprve písmenko napsat. To zvládne tak, že umí správně držet tužku, má dobrou zrakovou paměť a koordinaci oko–ruka. Pak je schopné písmenko více či méně kvalitně přepsat. Z mého pohledu se na kvalitu písma dětí v první třídě kladou neúměrné nároky (ale o tom zase někdy jindy).

Pak přichází na řadu psaní slov. Opět je tu důležitá sluchová paměť a sluchová analýza. Dítě musí vědět, jak jdou písmena ve slově za sebou. Pokud selhává sluch při psaní, dítě nedokáže udržet správnou sekvenci písmen. Ve slově pak můžou být písmena přeházená nebo chybět úplně.

Co se děje ve chvíli, kdy přichází na řadu všemi oblíbený [diktát](#)? Dítě musí slovo slyšet, zapamatovat si ho a pak ho správně napsat, tedy vybavit si jedno písmenko za druhým.

Děti mohou mít skvělé zrakové vnímání nebo dobře držet tužku, ale pokud je problém se sluchem, budou mít potíže při psaní a čtení.

A co ve druhé třídě?

Postoupíme teď o kousek dál i do jiných předmětů. Jak se zadávají úkoly v matematice? Jak se dítě naučí něco zajímavého o přírodě? Jak se naučí principy fyziky nebo chemie? Myslím, že už je všem jasné, který smysl se nejvíce používá. Ano, hádáte správně, je to sluch. Ještě přesněji sluchová pozornost, sluchová paměť a sluchové rozlišování.

Bez vytrvalého sluchového vnímání se dítě ve škole jednoduše neobejde. Rozvoj sluchových dovedností se neprávem opomíná. A to nejen u předškoláků, ale také na začátku první třídy.

Neznám mnoho škol, které by se v průběhu prvního půl roku intenzivně věnovaly rozvoji předčtenářských dovedností – jak zrakových, tak sluchových. Rovnou se skočí na písmenka, a pak se jen rodiče a často i učitelé diví, proč to dítěti nejde. Děti se musí naučit nejprve skládat slova z hlásek a zase je rozkládat.

Když nepostavíte kvalitní základy domu, taky nemůžete očekávat, že se vám v něm bude dobře bydlet. A kvalitní sluchové vnímání je naprostý základ.

Má váš předškolák všechny výše zmíněné předpoklady? Pak je to skvělé a nemusíte se ničeho obávat. Pokud ale máte pochybnosti, začněte se podpoře sluchového vnímání cíleně věnovat. Dítěti tak usnadníte první samostatné krůčky při osvojení čtení a psaní.